

# FAGLIGE SAMTALER

Tulu Hansen

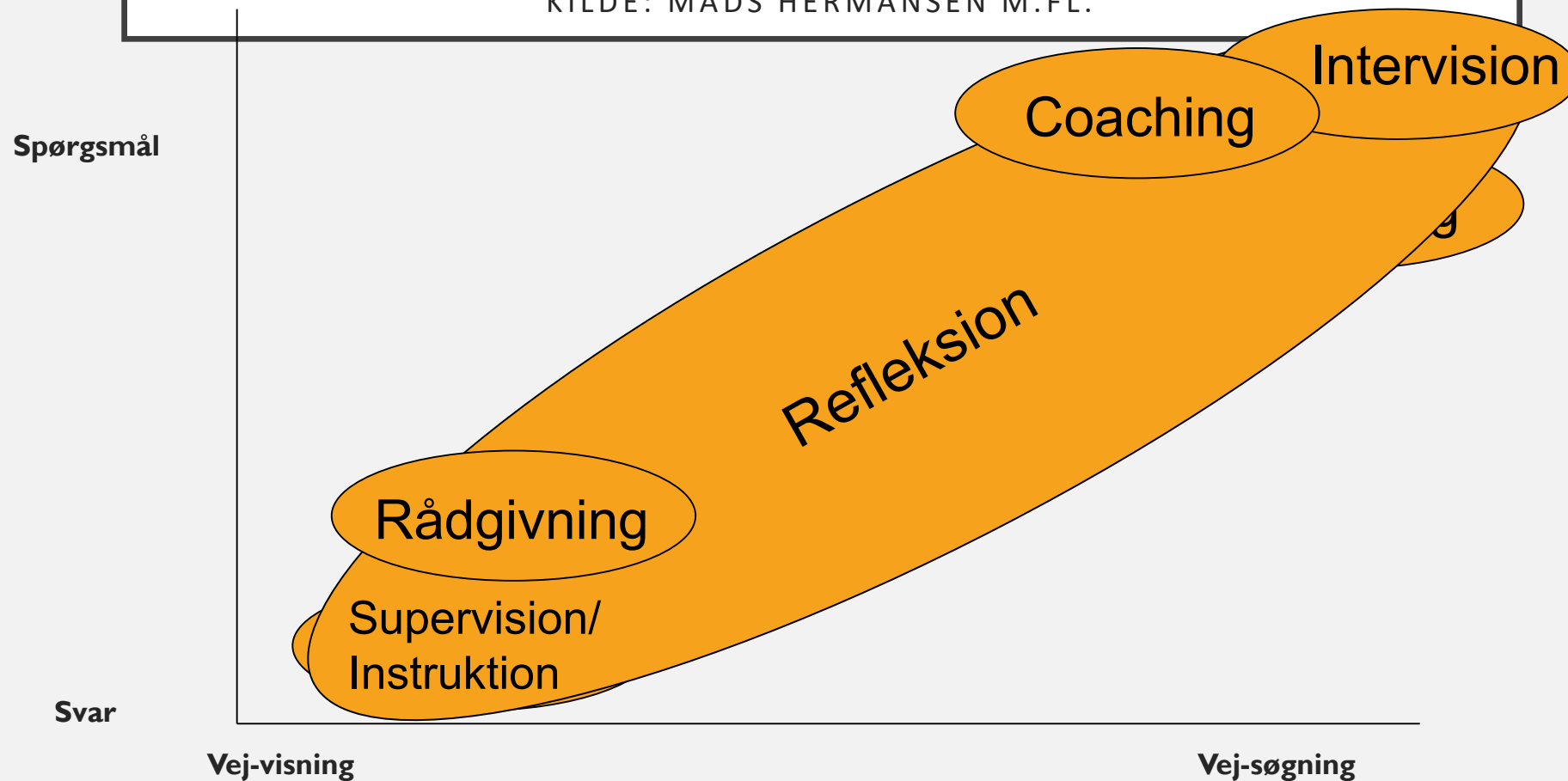
Kvalitetschef, Nærum Gymnasium

# OPLÆGGETS RAMME

- Den faglige vejledningssamtale sammenlignet med andre samtaletyper
- Dilemmaer forbundet med den faglige vejledning
- Kritisk tænkning og den faglige vejledningssamtale
- Self-efficacy og den faglige vejledningssamtale

# SVAR, SPØRGSMÅL OG REFLEKSION I SAMTALEN

KILDE: MADS HERMANSEN M.FL.



## ELEVER/KURSISTER – EN BROGEDE GRUPPE

- Hvor meget har eleven/kursisten forberedt sig?
- Hvor fagligt stærk er eleven/kursisten?
- Hvor klare er ressourcerne i forhold til at håndtere komplekse og selvstændige opgaver?
- Hvilken indsigt har eleven/kursisten i egne styrker og svagheder?

# ELEVFORBEREDELSESSKEMA - ET EKSEMPEL

Navn og klasse	
Emne/område	
Hvad vil du undersøge? Udkast til problemformulering	
Hvordan begrundes dit valg af fag?	
Hvordan ser din litteraturliste ud lige nu?	
Hvilke faglige metoder forestiller du dig at anvende?	
Hvilke spørgsmål vil du drøfte med dine vejledere?	

# KRITISK TÆNKNING

- *At skabe klarhed omkring en hypotese eller tanke:* Hvad ligger til grund for den måde du tænker om sagen/problemstillingen på? Hvor har du det fra? Kan du give et konkret eksempel?
- *At udfordre elevens antagelse eller tanke om sagen:* Forholder det sig altid sådan? Hvad får dig til at tror, at din antagelse om sagen holder?
- *At dokumentere:* Hvilken evidens/dokumentation har du adgang til, der understøtter din antagelse om sagen?
- *At antage et alternativt perspektiv:* Kunne der være andre måder at se på sagen på? Andre perspektiver, der viser noget andet? Hvordan kan man argumentere imod din hypotese? Hvad er styrker og svagheder ved dine argumentationer?
- *At se implikationer:* Hvad kunne konsekvensen blive, hvis du ignorerer andre perspektiver?
- *At evaluere effekten af spørgsmålet:* hvorfor tror du, at jeg spørge til ..., hvilken effekt har spørgsmålene på den måde du ser på din sag/problemstilling nu?

## CASE: KASPER

*Kasper er begejstret for det emne, han har valgt til sin SRP (studieretningsprojekt i 3g), men han har svært ved at komme i gang i god tid. Det viser sig ved, at han ikke rigtig selv får søgt litteratur, og heller ikke rigtig får overvejet, hvordan han ville kunne afgrænse sit emne. Det er noget, som Kaspers vejledere kan genkende fra den daglige undervisning. Kasper vil gerne og har en masse planer, når han sidder over for sine lærere/vejledere, men han kommer ikke rigtig videre i processen. Ind imellem lykkes det Kasper, at få afleveret til tiden, men andre gange lykkes det ham ikke. Kasper giver selv udtryk for, at når tingene bliver lidt krævende, så magter han det ikke og giver sig til at spille computerpil.*

# DILEMMAER I FAGLIGT VEJLEDENDE SAMTALE

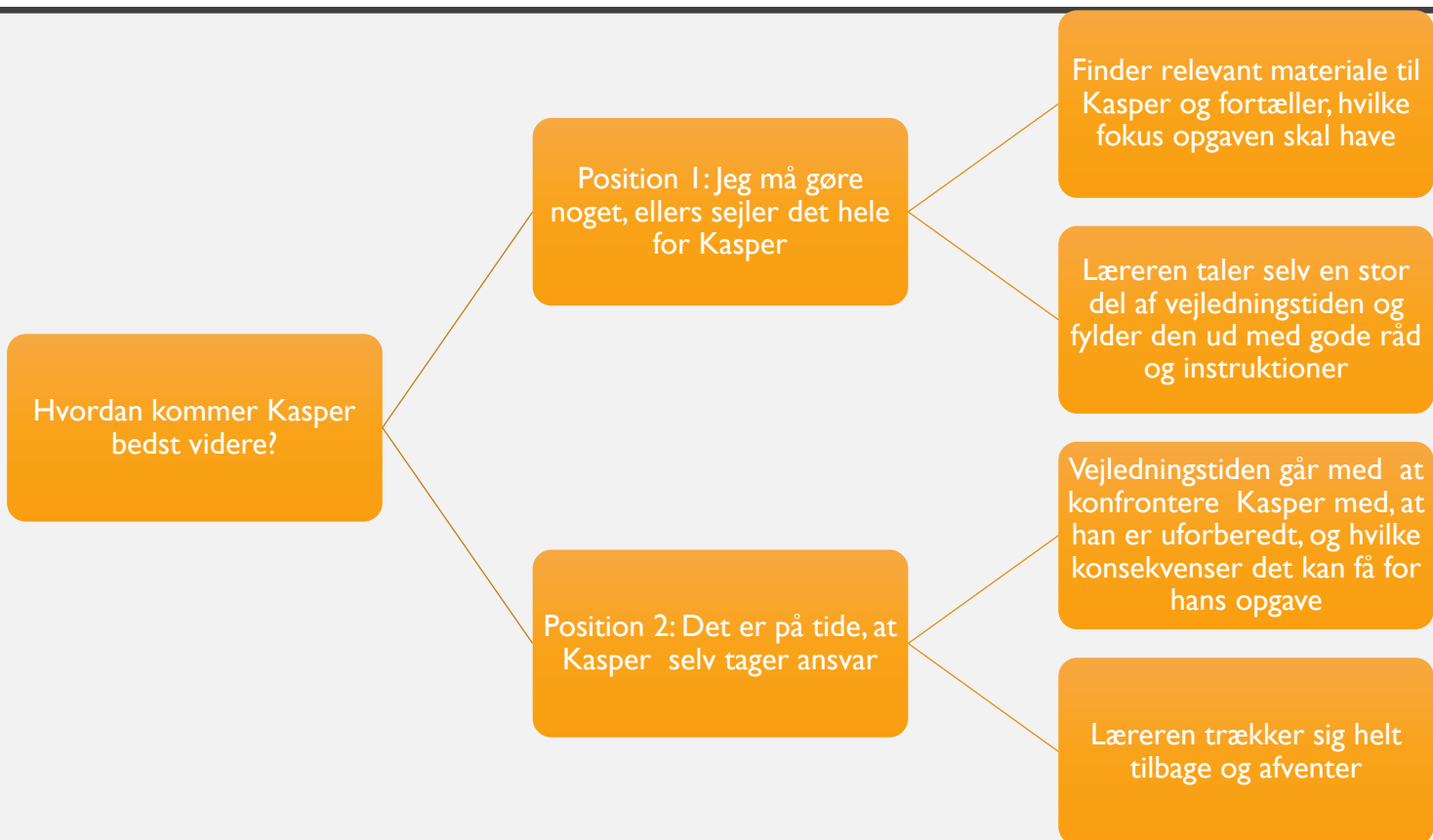
- Hvor meget og hvornår skal man gribe ind med styring?
- Hvornår er eleven/kursisten klar til at blive udfordret, og hvordan kan man gøre det?

## **Agency**

- Eleven/kursisten skal selv have lysten til at ændre noget!
- Indlært hjælpeløshed kan stå i vejen
- Det handler om at udvide feltet af handlemuligheder



# HVORDAN KOMMER KASPER VIDERE?



## AT LEDE EFTER SPRÆKKERNE

- *Hvilke tegn på ressourcer eller initiativ kan man få øje på hos Kasper, det vil sige hvor er sprækkerne?*
- *Hvad kunne man aftale med Kasper som det næste overkommelige skridt?*
- *Hvordan kan man spørge på en måde, der giver plads til at Kasper kan fortælle om det, der er lykkedes for ham, og med det, der står i vejen?*

# SPRÆKKERNE HOS KASPER



# HANDLINGSFREMMENDE SPØRGSMÅL

- Hvilke forsøg har eleven selv gjort ift. at håndtere problemet? Spørg f.eks. *"Hvad har du gjort indtil videre?", "Med hvilken effekt? Fortæl lidt mere om..."*
- Hvad eleven selv opfatter som barrierer? Spørg f.eks: *"Hvad efter din mening står i vejen for at du kan..."*
- Hvad vil eleven gerne have, du siger noget om? Spørg f.eks: *"Hvad kunne du tænke dig, jeg sagde noget om..."*
- Understreg, at rådet er baseret på dine erfaringer og dit perspektiv på situationen – dvs. tag ejerskab til dit råd. Sig f.eks: *"Sådan som jeg ser situationen, kunne dit næste skridt være..."*
- Vær opmærksom på elevens reaktion, når du fremlægger dit råd – forholder han eller hun sig til dit råd? Spørg til elevens syn på rådet. Sig f.eks. *"Er der noget, af det jeg har sagt som virker brugbart, eller tænker du, at det ikke passer ind hos dig?"*

# HUMBERTO MATURANA OG DOMÆNER

## **Produktionens Domæne**

- Fakta
- Regler
- Love
- Formelle krav
- Entydighed

## **Det personlige Domæne**

- Værdier
- Etik
- Personlig principper
- Følelser
- Entydighed

## **Det Refleksive Domæne**

- Overvejelser over  
fordele og ulemper
- Udforskning
- Nysgerrighed
- Flertydighed

## SELF-EFFICACY OG VEJLEDNING

Bandura forklarer selv self-efficacy således: *"Self-efficacy is an individuals confidence in his/her ability to successfully perform a particular task"*. Videre skriver han: *"Peoples level of motivation, affective states and action are based more on what they believe than what is objectively the case."* (Bandura 1977)

Gælder alle elever men er særligt relevant for elever, der mangler tiltro til deres formåen.

## CASE: HERNRIETTE

Peter skal vejlede Henriette i SRP. Henriette er en grundig tekstlæser, ligesom hun både er ærekær og pligtopfyldende, men hun har svært ved at navigere i uforudsigelige situationer. Hun ønsker kontrol over situationen og bliver usikker, når hun føler, at hun ikke har den. Allerede ved den første vejledning har hun nogle meget overordnede ideer om, hvad hun vil, men er også tøvende. Hun udstråler på den ene side, at hun gerne vil have hjælp men på anden, at hun selv vil bestemme. Henriettes ambivalente signaler bekræfter Peters i, at Henriette er god til at løse lærerstillede opgaver. Derfor er han i vejledningsforløbet hurtig til at give hende gode faglige råd og anvisninger til opgavens fokus, ligesom han går hjem og finder litteratur, som han giver hende en af de følgende dage med bemærkningen ”dem skal du læse”. Henriette bliver mere og mere utilpas ved situationen, men formår ikke at tale med Peter om det. Det får den konsekvens, at Henriette i afmagt henvender sig grædende til medvejlederen og siger, at hun har svært ved at leve med de forslag, Peter har givet hende.

# SELF-EFFICASY OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER

- Elevens/kursistens tidligere erfaringer med lignende opgaver/situationer
- Hvilken tillid eleven/kursisten har til sig selv, dvs til at kunne at kunne håndtere den forestående opgave
- Elevens/kursistens måde at reagere på i pressede situationer
- Hvordan du kan opmuntre eleven/kursisten til at overvinde sine eventuelle barrierer og til at få øje på, hvad der tidligere er lykkedes.



# TRANSAKTIONSANALYSE

## Forældre jeg

- Kritisk forældre jeg (sætter grænser, er moralsk, truende og taler oppefra og ned til en)
- Omsorgsfuld forældre jeg (beskyttende, trøstende og viser medfølelse)

## Voksen jeg

- Rationelle og analytiske sider, som vurderer hvad der er mest praktisk og fornuftigt i bestemte situationer.

## Barne jeg

- Tilpassede barn (er hæmmet, genert og stille)
- Fri barn (uhæmmet, fri og fantasifuld)
- Oprørske barn (trodsig, uforskammet og stædig)

## ET PAR GREB

- Responder på elevsvar med et spørgsmål, før du giver råd
- Opsummer løbende – på den måde holder du kontakten til eleven/kursisten og har mulighed for at bygge videre på dennes svar.

***Kunsten i den faglige vejledningssamtale er at bevare sin faglige autoritet uden at tage initiativet fra eleven***